Norsk Lektorlag

Telefon +47 2415 5000
Org.nr 879 495 512
E-post post@norsklektorlag.no
Besøksadr. Torggt. 2, N-0181 Oslo
Postadr. MBE 326 Pb. 1 Youngstorget, 0028 Oslo

Kunnskapsminister Guri Melby
postmottak@kd.dep.no
kopi: mor@kd.dep.no; sissel.skillingshaug@udir.no

Oslo, 17. april 2020

Gjennomføring av eksamen skoleåret 2019-2020

Vi viser til dagens møte, og sender skriftlige innspill, slik statsråden bad om.

Koronakrisen har gitt nye vilkår for vurderingsarbeidet denne våren. Selv om faglærere nå gjør sitt ytterste for å gi faglig godt begrunnede standpunktvurderinger, trenger årets avgangselever muntlig eksamen. Særlig på studiespesialiserende og de studieforberedende programmer.

ORGANISERINGEN KAN JUSTERES
I dagens møte ble en rekke praktiske problemstillinger ved å gjennomføre eksamen presentert. Mye ble problematisert med premisset at eksamen gjennomføres i full skala, og med forutsetning om at alle yrkesfag og praktiske fag skal ha eksamen på ordinær måte. Det er svært uheldig å generalisere ut fra de de vanskeligste tilfellene, det gir et galt bilde. Dette løses ved å prioritere særskilte grupper for eksamen, og ved å justere opplegget for eksamen for praktisk og praktisk-muntlig mot å vektlegge kompetansemål som kan gjennomføres ved en muntlig eksamen uten eller med liten grad av utstyr og praksis.

Vi mener det er fullt mulig å gjennomføre muntlige eksamener med en justert organisering, men der elev, faglærer og sensor befinner seg i samme rom i tråd med smittevernreglene. Hvis smittevernreglene må strammes ytterligere inn, kan muntlige eksamener under gitte forutsetninger gjennomføres digitalt.

ULEMPE FOR SØKERE TIL HØYERE UTDANNING
Særlig for elever som skal ta høyere utdanning er det å opprettholde eksamensinstituttet av stor betydning, både for samfunnet og for den enkelte. Uten skriftlig eksamen går snittet antagelig opp for alle elever, fordi skriftlig eksamenskarakter normalt er noe lavere enn standpunkt. Årets elever skal konkurrere om å komme inn på studier i konkurranse med elever som har hatt både skriftlig og muntlig eksamen (50% på primærvitnemål, men resten i konkurranse med alle). Å ha gjennomført en muntlig eksamen i ung alder er en stor fordel når elevene blir studenter i høyere utdanning.

MINDRE LIKEBEHANDLING - ØKTE KJØNNSFORSKJELLER I SKOLEPRESTASJONER
Stoltenberg-utvalgets leder Camilla Stoltenberg har pekt på at det til eksamen er mindre kjønnsforskjeller enn ved standpunktkarakter, og at kjønnsforskjellene i Norge øker fordi vi allerede vektlegger standpunktvurdering så mye som vi gjør. Dette er også en vektig grunn for å opprettholde den eksamensavvikling som er mulig også i år.

ELEVENES MOTIVASJON FALLER BORT
Avgangselever og privatister må få avlegge muntlig eksamen. For svært mange elever er eksamen et konkret mål å strekke seg mot som gir ekstra motivasjon for læring. Spesielt nå, med fjernundervisning foran skjermer, er muntlig eksamen et positivt og tydelig faglig mål å arbeide mot. Medlemmer og tillitsvalgte i Norsk Lektorlag melder inn at elevene savner dialog og fysiske læringsfellesskap. Elevenes motivasjon for læring faller kraftig når det ikke føres fravær og eksamen faller bort.

AVLYST EKSAMEN KAN IKKE GI MER UNDERVISNING UTEN BETYDELIGE EKSTRA BEVILGNINGER

Lærere og lektorers krevende arbeidssituasjon denne våren fordrer forutsigbarhet. Det er ikke mulig å erstatte eksamensavvikling med mer undervisning uten betydelige ekstra bevilgninger. Flere skoler har allerede planlagt skoleåret med ulovlige timekutt i strid med årstimetallet elevene har krav på, dette begrunnes delvis med eksamensavvikling. Noen skoleeiere har allerede signalisert at de mener lærere må forberede seg på mer undervisning hvis eksamen avlyses. Men timene er allerede fjernet. Jobb uten lønn er selvsagt uakseptabelt.

ØKT KARAKTERPRESS UTEN EKSAMEN

Avlyses muntlig eksamen for alle vil et helt kull søke seg inn til høyere utdanning kun på bakgrunn av standpunktkarakter. Muntlig eksamen kan som kjent fungere som en kvalitetssikring av standpunktkarakterene. Om både skriftlige og muntlige eksamener avlyses våren 2020, er vi redd for at dette kan få utilsiktede konsekvenser i form av økt press for å sette høyere standpunktkarakter enn det det er grunnlag for – da det ikke vil kunne "avsløres" om det eksempelvis er stor avstand mellom standpunkt- og eksamenskarakter. En kalibrering av standpunktkarakterene vil være ekstra viktig i år, gitt at skolene har vært stengt deler av året.

KORONAAVLYSTE EKSAMENER MÅ IKKE SVEKKE EKSAMENSINSTITUTTET

Samfunnet har høy tillit til sluttvurderingen i norsk skole, både standpunkt- og eksamenskarakterene. Det er flere grunner til det: For det første kalibrerer sensorene faglærernes vurdering gjennom ekstern, uavhengig sensur. Ved sentralt gitt skriftlig eksamen får alle elever de samme oppgavene, og deres prestasjoner vurderes ut fra nasjonale kriterier. Ved lokalt gitt muntlig eller muntlig-praktisk eksamen utarbeides det regionale rammer for eksamensoppgaver og vurdering. En sensor fra en annen skole har det avgjørende ordet når karakteren skal settes. På denne måten hindrer vi at det blir forskjeller mellom skoler og regioner. For det andre utvikler eksamen undervisernes faglige kompetanse. Vi som er eksaminatorer og sensorer får god felles vurderingskompetanse gjennom at vi til eksamen samarbeider om vurderingen med kollegaer fra hele landet. Alternativet er at enkeltlæreren eller den enkelte skole selv bestemmer hvor den faglige lista skal ligge og hvordan vi definerer nivået på elevens fagkunnskap. De fremtidige studentene skal vite at de konkurrerer om studieplasser på vilkår som er likeverdige og transparente. Hvis all vurdering er opp til den enkelte faglærer, risikerer vi å få et systemproblem som vil oppleves urettferdig og uten kontrollmekanismer.

Norsk skoles vurderingssystem, hvor elevenes kompetanse vurderes bredt, både ved vurdering underveis, standpunktvurdering ved opplæringens slutt og ved stikkprøver som eksamen, har stor legitimitet. Eksamensinstituttet er en viktig kvalitetssikrende del av norsk skole. Vi advarer mot å ta forhastede beslutninger om å avlyse for store deler av eksamen for tidlig.

Med hilsen

Rita Helgesen

Rita Helgesen
leder i Norsk Lektorlag